

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

H. Smit, Barendrecht

Het loopt de Here niet uit de hand!

„... En toen hij (Paulus) niet te overreden was, hielden wij ons stil en zeiden: De wil des Heren geschiedde”. (Handelingen 21:10-14)

De vraag naar de zin van de profetie

Bij de lezing van dit gedeelte voelde ik eigenlijk steeds een vraag bij me opkomen.

Wat voor ZIN heeft deze profetie van Agabus nu eigenlijk gehad? Wat voor nut stak er nu eigenlijk in, dat hij Paulus' gevangenneming en zijn overgang in de handen van de Romeinen voorzegde? En hij bracht zijn boodschap nog wel over als een woord van de Heilige Geest zelf (11)!

We kunnen die discipelen daar in Caesarea zo goed begrijpen, niet waar? Zij vinden, dat Paulus de boodschap moet opvatten als een waarschuwing om niet naar Jeruzalem te gaan. Waarom zou je de uitspraak van de Geest ook anders opvatten? Denk eens aan David in de oude tijd. In Kehila raadpleegde hij de Here, of Saul zou oprukken en of de burgers van Kehila hem aan Saul zouden overleveren. En als de Here door middel van de efod op de beide vragen bevestigend antwoordt, dan weet David wat hem te doen staat. Hij trekt haastig weg uit die bedreigde stad - zie 1 Sam. 23:9-13. Goed van David. Hij heeft zich laten waarschuwen. Goed van de discipelen in Caesarea, zouden we ook willen zeggen. Het is alleen maar goed en nuchter de boodschap van de profeet Agabus als een waarschuwing op te vatten.

Toch gaat Paulus hiermee niet akkoord. Hij zegt tot de discipelen, dat zij zijn hart niet week mogen maken. Zij zouden hem daarmee als *verzoekers* in de weg treden. De reis naar Jeruzalem is opdracht. Terwille van de naam van de Here Jezus (13). Deze vaste overtuiging dankt Paulus aan. . . diezelfde Heilige Geest! Hij reist immers, zo zegt hij zelf, „gebonden door de Geest” naar Jeruzalem (20:22)!

En zo komen we dan terug op de vraag, die ik al formuleerde: Wat voor zin en wat voor nut heeft die

boodschap van Agabus – woord van de Geest! – dan eigenlijk gehad? Als zij niet de zin van een waarschuwing mocht hebben, welke zin blijft dan nog over?

Schijnbare schade!

In het kort gaan we nog eens na, wat de boodschap van Agabus heeft uitgewerkt.

De discipelen in Caesarea komen tot een reactie, die we ons buitengewoon goed kunnen voorstellen: Laat Paulus zich *gewaarschuwd* weten! Een voor de hand liggende uitspraak! Wat had je van hen anders moeten verwachten? Maar . . . met die zo vanzelfsprekende reactie dreigen ze voor Paulus te worden, wat Simon eenmaal was voor de Here zelf: een aanstoot, een „satan”!

En daarmee is tegelijk uitgedrukt de schadelijke uitwerking van het gebeuren op Paulus zelf. Met kracht moet hij erop aandringen, dat ze zijn hart niet week zullen maken, niet van kracht-tot-de-opdracht zullen beloven! Wat was Agabus' optreden met zijn nasleep ook voor Paulus zelf anders dan een verdrietig en gevaarlijk intermezzo?

En tenslotte gaat alles toch door op de eenmaal uitgezette koers. Paulus gaat naar Jeruzalem, gebonden door dezelfde Geest, wiens woord Agabus heeft overgebracht! De discipelen ge-

Inhoud

- 73 Drs H. Smit,
Het loopt de Here niet uit de hand!
- 74 Ds. G. v. d. Brink,
Pastorale Notities
- 75 Ds H. J. van der Kwast,
Om de vrijheid en verbondenheid in Christus
- 76 Ds J. C. Schaeffer,
Hoedemaker en de Doleantie (5)
- 78 E. J. de Vries,
De gemeente en zijn homofiele broeders en zusters (1)
- 79 T. Hoekstra,
Het teken van de galg

ven het over in de hand van de Here en zien van hun pogingen af.

De storm heeft zich gelegd. De rust is weergekeerd. Maar juist dat doet ons temeer vragen naar de *zin* van wat toch eigenlijk niet meer leek te zijn dan een schadelijk en verdrietig intermezzo! Lijkt het niet alsof de Heilige Geest zichzelf tegenwerkt?

. . . opdat gij u moogt herinneren . . .

Als dergelijke vragen bij je gaan opkomen is het wel zaak, dat je er op een goede manier uitkomt. Daar kun je niet mee blijven zitten! Vaak is het dan zo, dat je je niet moet blijven blindstaren op de tekst, die je de moeilijkheid bezorgde. Beter kun je met het lezen in de hele bijbel doorgaan. Gelukkig mag je dan zo vaak iets vinden, dat je verder helpt.

In dit geval vond ik de hulp in een heel ander Schriftgedeelte, namelijk in Johannes 16:1-4 „Dit heb ik tot u gesproken, opdat gij niet ten val komt. Men zal u uit de synagoge bannen; ja, de ure komt, dat een ieder, die u doodt, zal menen Gode een heilige dienst te bewijzen. En dit zullen zij doen, omdat zij noch de Vader, noch Mij kennen. Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer hun uur komt, gij u moogt herinneren, dat Ik ze u gezegd heb”.

Hier spreekt de Here van verschrik-

kelijke dingen: Uitbanning uit de gemeenschap; vervolging-tot-de-dood-toe.

Wij zouden zeggen: Ach Here, waarom over deze dingen gesproken? Als ze komen is het al erg genoeg! Waarom moeten de discipelen het nu al horen? Waarom moeten ze er nu al op rekenen? Ja, zo denken wij dan. Maar we hebben ongelijk!

Wat is de bedoeling van de Here? Hij wil, dat de discipelen zich straks, als het vreselijke inderdaad gekomen is, zullen herinneren, dat hun Here dit al tijdens zijn omwandeling met hen gezegd heeft. En Hij wil, dat deze herinnering hen dan zal sterken, bemoedigen en troosten! Maar hoe kan dat dan?

De Here is op weg naar het allerdiepste van zijn lijden. Maar door dat donker heen zal Hij komen tot de heerlijkheid van de Vader. Lijden - sterven - opstanding - verheerlijking. Maar als straks aan zijn discipelen het allerergste overkomt, zal er voor hen dan niet een grote verzoeking zijn? De verzoeking om te denken: Tevergeefs heeft de Here zijn diepe gang gemaakt! En wat zijn verheerlijking betreft, die gaat geheel buiten ons om en bevat voor ons geen boodschap van heil! Waarom zou ons anders dit vreselijke overkomen? De zaak van Jezus Christus op aarde blijkt aan zijn hand ontvallen te zijn! Ondergang en dood! Ja, deze verzoeking is groot en verschrikkelijk.

Wie kan de kracht daarvan breken? Wie? Alleen de Meester zelf! Alleen het woord van de Meester. Alleen de herinnering: Hij heeft het gezegd! Hij heeft het wel geweten! Hij wist het al, toen Hij op weg was naar zijn kruis. Maar Hij ging door. Hij heeft zijn zaak allerminst hopeloos geacht! Wij vallen in onze doodsnood niet buiten zijn bestek! De zaak van het koninkrijk is Hem *niet uit de hand gelopen!*

Daarom: Moed gevat!

„... opdat gij u moogt herinneren, dat Ik ze u gezegd heb”. Deze herinnering als een hart onder de riem in de komende nood!

Paulus de apostel

Wat heeft Paulus veel mogen doen in de dienst van zijn Meester! Wat heeft hij veel mogen betekenen voor de stichting en voor de voortgang van vele gemeenten!

Stelt u zich eens voor wat het voor die gemeenten moet betekenen, als ze zo maar ineens zouden horen: Paulus gevangen! Paulus voor de rechter! Paulus niet meer in staat te gaan waar hij wil! Paulus gebonden!

Zou er voor die gemeenten dan ook niet die grote en vreselijke verzoeking zijn om te gaan twifelen aan de komst en aan de gang van het koninkrijk van God? Deze werker weggevallen!

Waar moet het nu heen?

De Here heeft zelf nog gesproken in Johannes 16. Heeft Hij zijn dienaar Agabus niet een boodschap van dezelfde strekking meegegeven voor de discipelen in Ceasarea? En mogen wij vandaag niet dankbaar zijn, dat wij ook vandaag nog van die boodschap mogen horen?

Een boodschap die een zeer belangrijke *zin* heeft.

Als Paulus straks inderdaad gevangen genomen wordt, laat het dan niet zo zijn, dat dit de gemeenten als iets verbijsterends overkomt! Laat het zo zijn, dat ze zich kunnen herinneren, dat de Here dit al tevoren had gezegd en dat het dus in het grote bestek van zijn werk was opgenomen. Laten ze zich herinneren, dat Paulus naar Jeruzalem ging terwille van de naam

G. v. d. Brink, Rotterdam

Pastorale Notities

De pastor en zijn apparatuur

Het begon natuurlijk met een schrijfmachine, tweede hands, portable, na-oorlogs. Maar o, wat heb ik daar veel letters afgeslagen. Zeg maar: afgetimmerd. En dat natuurlijk altijd op zaterdagavond. Er was zoiets als metaal-lijm. Maar die beklifde pas na 24 uur, tenzij verhitte plaats vond. O wat heb ik een lucifers afgebrand om de lasplek op te warmen en het hardingsproces te bespoedigen! Geblakerd en wel rammelde het ding dan weer verder in nacht. Later kwam er een loodzware (tweedehands) Underwood voor in de plaats. O wat heb ik een spierpijn geleden, als de hefboom van mijn arm het ding eindeloos op en af het bureau takelen moest! Wie had het toen over een typetefeltje op wieljes? Nu werk ik al een poos op een elektronisch wonder van drie mille. Die had ik eerder moeten hebben! Wat een mooi catechisatie-materiaal kun je daarop maken. Vier maal twee = acht lettertypen. Een correctiegeheugen van één regel. Mooie spaties en kolommen. We zijn ook in de studeerkamer de nieuwe tijd binnen gegaan.

Jonge collega's begonnen al met Personal Computer plus tekstverwerker. Ook voor een mille of drie. Toen de vriendelijke vrijgemaakte broeder, die ik ontmoet bij onze slager en groenteboer mij trof an het (zo dikwijls kaduke) fotocopieerapparaat op ons postkantoor, vroeg hij „Hebt u nog geen P.C. met tekstverwerker? Onze dominee heeft maar op de knop van zijn apparaat te drukken en de preek van okt '86 komt er weer uit!” Wat een gemak! Ook voor de kerkboderedac-

Christus en dat dat belang *dus* niet kon worden afgebroken door wat hem in Jeruzalem overkomen ging!

„... opdat gij het u moogt herinneren” - ook waar het de apostel Paulus betreft.

Het is onze Here *niet uit de hand gelopen!*

De Here is niet afgetreden. Het bestek van zijn werk is niet doorbroken. Hij is met ons alle dagen. Hij is met ons ook in het donker. Want ook van dat donker heeft Hij wel geweten. Wij herinneren ons immers, dat Hij het tevoren heeft gezegd!

En dat is ook nog steeds de boodschap voor de gemeente van vandaag.

Voor onze broeders en zusters in het donker. Voor alle discipelen!

teur, de publicist, de brievenschrijver. Een foutieve passage haal je er zo weer uit en je poot er een betere tussen.

Wat een geweld! Binnenkort zal geen dominee meer zonder kunnen. Hij stopt er niet alleen zijn gemeentebestand in, maar ook zijn bibliotheek en in een mum vervaardigt hij het mooiste catechisatiespul en vermenigvuldigt het in de gewenste aantallen. Maar ook al zakken de prijzen, het kost nog een lieve cent.

Wat het fotokopieerapparaat betreft: ik vind, dat in elk intensief gebruikt kerkgebouw zo'n ding moet staan, ten grieve van kerkeraad, verenigingen en al wat vergadert. Hier en daar zie je al zo'n ding, in een van onze kerkgebouwen wel te verstaan. Enkele collega's gebruiken van tijd tot tijd de video op catechisatie. Maar velen zouden al blij zijn met een goede diaprojector en een klein dia-theekje. Wat zijn er goeie series voorhanden! Wat verder te denken van een flip-over en misschien een flanelbord?

Over de O.P. (de overhead projector) schreef ik al. Ook al een uitgave van een paar duizend gulden. Ik wil maar zeggen: we zijn een nieuwe tijd binnengestapt.

Over het „blik” hoef ik niet veel te zeggen. De dagen van wijlen ds Hindrik Stuvoet van Drogham (1895 - 1916) zijn voorbij. Onze vrome broeder placht angstig biddend zijn paard te vangen als hij op bezoek moest: „Here, maak mijn paardje mak!”. Soms duurde het een uur eer het wilde beest zich liet pakken. Hopelijk hebben wij met onze p.k.'s minder moeite. Het kan er op aan komen: midden in de nacht!

Om kort te gaan: Commissies van Beheer, let u op uw zaak. Met die „hun” bedoel ik de jonge kerels, die in komende het schone ambt gaan uitoefenen. Ze zullen uw hulp nodig hebben. Misschien zegt iemand: goede apparatuur maakt nog geen goede vrome dominee. Dat is waar. Maar een goede en vrome dominee zoekt wel goede en tijdsparende de apparatuur.

Om de vrijheid en verbondenheid in Christus

Antwoord aan ds J. M. Goedhart

Het is al weer een paar maanden geleden dat ik in ons blad een karakteristiek schetste van het vrijgemaakt kerkelijk leven, zoals ik dit van 1945 tot 1970 heb ervaren.

Daarbij trok ik een vergelijking met de Chr. Geref. Kerken.

Het artikel is voor een deel in de landelijke pers overgenomen en zo onder ogen gekomen van ds J. M. Goedhart, die er twee lange artikelen in zijn Kerkbode aan heeft gewijd.

Ds G. was zo vriendelijk mij zijn be-toog toe te zenden en neemt, zodoende, een uitzonderingspositie in binnen zijn kerken.

Uit waardering voor de toezending wil ik nu proberen een antwoord te geven op de vele vragen die mij worden gesteld.

Dit is geen eenvoudige zaak omdat ds G. er zo diep van overtuigd is dat zijn kerken waarheid en recht aan hun zijde hebben in alle handelingen sedert de Vrijmaking, dat hij zich niet kan voorstellen dat anderen, die evenals hij de belijdenis aanvaarden en bij het Woord van God willen leven, andere inzichten en ervaringen hebben b.v. in zaken als: kerk, samenspreking en doorgaande reformatie.

Ds Goedhart is niet de enige die hier moeite heeft, want het komt zelfs voor dat een ander inzicht en verstaan van de dingen die onder ons geschied zijn als laster van de hand wordt gegeven.

Nu had ik geschreven over de schrik die over mij kwam in de eerste gemeente vanwege het feit dat voor sommigen en later voor velen het *eerste en grote gebod was de Vrijmaking en het tweede daaraan gelijk de doorgaande reformatie*.

Hoe vaak heb ik het gehoord: Al wie de wil Gods doet, die is mijn broeder en zuster en moeder zegt Jezus. (Marc. 3:34)

De wil van God was de vrijmaking en in dat spoor de doorgaande reformatie. Hiermee heb ik geen ere-code geschonden of vertrouwelijke zaken in de openbaarheid gebracht, daar moet ds. G. geen misbaar over maken.

Van verschillende kanten hoorde ik dat het door mij geschetste beeld is herkend, want het vrijgemaakt kerkelijk leven werd al spoedig niet meer beheerst door dogmatische en kerkrechtelijke vragen van 1944/45, maar door opkomende en later „gangbare” meningen over kerk en samenleving.

Voordat ik predikant was kende ik deze mening uit de soms verhitte

debatten op de mannen-vereniging over kerk en gemeenschap der heiligen. Als ambtsdrager leert een mens het kerkelijk en geestelijk leven beter en „bevindelijk” kennen en zo ontdekke ik dat het streven naar doorgaande reformatie het gevaar van een *veruitwendiging* van het geestelijk leven en van een zekere *hoogmoed* met zich meebracht.

Dit is geen beschuldiging aan het adres van de vrijgemaakte broeders en zusters, want ik weet dat daar vruchten van oprecht geloof en dankbaarheid zijn, maar bij de goede werken lag een veel te zwaar accent op het lid zijn van de ware kerk, waaruit het gereformeerde leven opnieuw tot bloei kwam in allerlei organisaties van onderwijs en politieke en maatschappelijke activiteiten.

Van meet af waren er broeders en zusters in de kerken die moeite hadden met deze gangbare meningen en met deze vormgeving van het gereformeerde leven

Ds G. schrijft dat hij nooit heeft mee-gemaakt dat meelevende leden van de kerk als „randfiguren” werden beschouwd. Dit is mogelijk, maar het is de vraag of ds G. hier oog voor zou hebben gehad.

Een feit is dat in de loop der jaren zeer veel kerkleden door overgang naar andere kerken of door handelingen van synoden buiten de vrijgemaakte kerken kwamen te staan: daaronder waren zo’n honderddertig predikanten. Was dit alleen maar ontrouw?

Uit zijn schrijven blijkt dat ds G. er toch wel iets van heeft opgemerkt. Want hij zegt: Iemand die zich duidelijk opstelde tegen het gereformeerde onderwijs, zijn kinderen, hoewel gereformeerde scholen (gemakkelijk) bereikbaar waren, naar (algemeen) christelijke scholen stuurde kon geen ambtsdrager zijn, die was geen goed voorbeeld voor de gemeente. Zo was het ook met betrekking tot andere sectoren van het leven. Hier geeft ds G. een verklarende toelichting op wat ik schreef.

JAAR-VERGADERING „OPBOUW”

De jaarvergadering van de Persvereniging „Opbouw” wordt gehouden op ZATERDAG 28 MAART A.S. in de JERUZALEMKERK aan de Troosterlaan 65, te UTRECHT.

In de morgenvergadering zal de heer C. Huizinga te Heerenveen spreken over het onderwerp **HET RECHT OM TE WONEN** (over de toekomst van onze kerken).

De vergadering, die voor ieder toegankelijk is, begint te 10.30 uur. De zaal is al open te 10.00 uur, zodat u eerst nog een kopje koffie kunt drinken.

Opvallend is steeds hoe *exclusief* wordt gesproken over gereformeerd. Er wordt mij gevraagd of ik wel weet van het „*semper reformanda*”.

Het is mij bekend dat bij het gereformeerde leven de doorgaande bekering, zo u wil, reformatie behoort. Hieronder versta ik allereerst de *besnijding van ons hart* in een voortdurend zelfonderzoek om in liefde en enigheid naar Gods geboden met onze naasten en in het bijzonder met onze broeders en zusters te leven. Het is een zoeken van verzoening en vrede waar verhoudingen, ook kerkelijke verhoudingen zijn geschonden, of verbroken; een dienen met wat ons uit genade geschonken is in het openstaan voor anderen.

Doorgaande reformatie is een doorgaande *levensheiliging* in huwelijk en gezin waarin duidelijk wordt dat we anders zijn, *van Christus zijn*; waarbij we het licht niet onder een korenmaat zetten, zodat anderen ons geloof en onze goede werken zien en onze Vader in de hemel verheerlijken.

Het is een beleven en doorleven van ons belijden.

Wat zou het mooi zijn, wanneer *anderen van ons zeiden: dat is de ware kerk*, zie hoe lief zij elkander hebben!

In deze levensheiliging is, zo mogelijk, ook plaats voor organisaties voor onderwijs en andere doelen op gereformeerde, eventueel christelijke grondslag.

In mijn jeugd heb ik gereformeerd onderwijs gehad en daar ben ik dankbaar voor en altijd voorstander van geweest.

Van „gereformeerden” geldt dat ze *staan voor hun belijden*, maar gelijk een *breed hart* hebben voor de *broederschap in Christus*, ook al is er geen kerkelijke eenheid of enig verschil in belijden, want de hoofdstukken van de ware leer zijn niet alle van één gestalte.

Het vrijgemaakte onderwijs is alleen toegankelijk voor kinderen van de eigen kerk en als regel gesloten voor

leerlingen van syn. of ned. geref. huize. Ik twijfel niet aan het gereformeerde karakter van de scholen, maar vraag is dit *gesloten zijn* voor andere christenen, dit exclusieve karakter ook van de andere organisaties, *voluit gereformeerd*?

Men ziet dit als vrucht van doorgaan-de reformatie en als een correctie op het werk van Kuyper c.s. na de Doleantie.

Zijn gelovigen die bezwaar hebben tegen deze beslotenheid niet gereformeerd? Was je ontrouw aan het belijden wanneer je moeite had met specifiek vrijgemaakte organisaties?

Zijn er buiten de Vrijgemaakte kerken dan nog wel gereformeerde belijders? In de eerste jaren na de vrijmaking was het christelijk onderwijs niet zo in verval als in onze dagen.

Bij de oprichting van eigen scholen ging het niet in de eerste plaats om het verval, maar de (*kerkelijke*) kwestie werd op de *schoolvereniging* aan de orde gesteld, want kerk en school behoorden één te zijn in de onderwijzing van het werk des Heren in de vrijmaking.

Was de avondmaalsgemeenschap verbroken dan was samenwerking op andere terreinen niet langer mogelijk.

Ik maak me geen illusie dat het me nu zal lukken ds G. en anderen er van te overtuigen dat ons verzet tegen de doorgaande reformatie in vrijgemaakte zin, dat uitliep op de Open Brief, niet een kwestie van louter ontrouw en afval was.

In onze dagen heeft het I.K.V. voor velen het monopolie van het streven naar vrede; wie niet mee doet is „tegen”.

Het lijkt wel of de vrijgemaakte kerken het monopolie van trouw van het gereformeerde leven hebben.

Maar zou ds G. zich kunnen voorstellen dat er bij ons een diepe overtuiging was dat *de broederschap veel verder reikt dan de vrijgemaakte kerken* en dat men uit moet zijn op herstel van gebroken kerkelijke verhoudingen en op samenwerking, waar dit mogelijk is. Kan men begrijpen dat wij het benauwd kregen en de voortdurende strijd moe werden en snakten naar openheid in de ware christelijke vrijheid.

Wat is het mooi en vertroostend de geloofsverbondenheid te ervaren met christenen van allerlei huize b.v. in ziekenhuizen of aan boord van schepen, waar zeelieden bij je wilden biechten. . .

Die ervaringen hebben mij niet losgemaakt van het belijden, integendeel, ik ben me te meer bewust geworden van de geestelijke inhoud er van.

Er zou nog veel te zeggen zijn; ik heb maar iets kunnen aanstippen.

Is de zaak in geding achterhaald? Dat ware te wensen.

Een vorig keer schreef ik dat geen van ons in 1987 een pleidooi zal houden voor éénwording met de Geref. Kerken (syn) al leven we mee met onze broeders en zusters aldaar die de belijdenis liefhebben.

Het verval heeft doorgewerkt in alle organisaties.

Het G.P.V. roept in de Kamer niet op tot Vrijmaking, maar de afgevaardigde houdt zich bij zijn leest en doet voortreffelijk werk.

Er zijn dus veranderingen.

In onze kerken, die een zware tol hebben te betalen aan de verschraling van het geestelijk leven in de niet aflattende strijd van 1945 tot 1970 wordt hier en daar een vrijheid t.a.v.

kerkverband en belijdenis voorgestaan die veel zorgen geeft voor de toekomst.

Wat zou het een goede zaak, zijn wanneer de vrijgemaakte kerken, in plaats van het nauwkeurig bijhouden van al wat verkeerd is in onze kerken, ons (allen) de helpende hand reikten.

Evenwel: we willen een gereformeerde kerk en niet een ghetto; een kerk waarin onze christennaam veilig is, die in openheid anderen wil dienen met wat ons in Christus is geschonken in zijn vrijheid, die bij Gods beloften en geboden is, maar toch wel vrijheid!

J. C. Schaeffer, Emmeloord

Hoedemaker en de Doleantie (5)

In dit laatste artikel wil ik proberen te komen tot een beoordeling van de figuur van Hoedemaker. Hoe moeten we zijn optreden waarderen?

Wat moet ons oordeel zijn over de motieven, die hem hebben gedreven?

Mystieke inslag

Allereerst zou ik nog eens willen wijzen op zijn mystieke inslag, die hij van zijn moeder erfde. De invloed van zijn moeder op zijn denken en zijn gevoelsleven is onmiskenbaar. Meer dan eens heeft hij zelf daar ook met zoveel woorden over gesproken. De belofte, die zij al voor zijn geboorte deed om hem te wijden aan „Neerlandsch Kerk”, bleek op beslissende momenten te functioneren als een bovenschriftuurlijke binding, die hem telkens toch maar weer doet blijven onder het zo fel verfoeide juk van de Synodale Organisatie. De gevoelsmens Hoedemaker voelde het als verraad aan de „kennelijke leiding” van God, die hem toch duidelijk zijn plaats binnen de Herv. Kerk gewezen had, wanneer hij haar zou verlaten.

Kerkbeschouwing

Vervolgens heeft Hoedemakers kerkbeschouwing een grote rol gespeeld.

We zagen al eerder dat hij de Herv. Kerk beschouwde als een organische onverbreeklijke eenheid, de dienst-knechtsgestalte van Christus in de geschiedenis van ons volk. En hij achtte het ongeoorloofd te breken met wat in de geschiedenis onder het bestuur van God gegroeid is. Hij kon zelfs zeggen, dat de leden van de kerk niet door de belijdenis, maar door de geschiedenis bijeen gebracht en onverbreeklijk één zijn. En een Gereformeerde mag nooit zijn geschiedenis prijsgeven.

Terecht zegt Kamphuis hiervan, dat

zodoende Hoedemaker het „Er is geschied” benadrukt ten koste van het „Er staat geschreven”.¹⁾ Maar zo wordt de geschiedenis een openbaringsbron naast de Schrift. Dat blijkt zowel in de persoonlijke geschiedenis, als in de kerkgeschiedenis het geval te zijn.

Schuldbesef

Ongetwijfeld is Hoedemakers denken en handelen ook bepaald door een zeer sterk verantwoordelijkheidsbesef en een daarmee nauw samenhangend schuldbesef. Hij voelde zich verantwoordelijk voor héél de kerk en niet alleen, zoals al vaker is gezegd, voor het Gereformeerde deel daarvan.

Bovendien zag hij in de bestaande situatie in de Herv. Kerk duidelijk ook de schuld van met name de orthodoxie. „Ons christenvolk staat schuldig aan hetgeen in 1816 geschied is en kan niet verlost worden zonder dit te erkennen”.²⁾

Hoedemaker was van mening dat dit besef van schuld en van medeverantwoordelijkheid voor het bederf in de kerk bij de dolerenden te weinig aanwezig was. En nog vandaag kan men van de zijde van de Geref. Bond aan het adres van Kuyper c.s. het verwijt horen, dat men zich wel gebonden wist aan de belijdenis van de kerk, maar niet aan haar geschiedenis. En dat men daarom geen raad wist met de schuld der kerk.

Ik meen dat dit verwijt beslist niet terecht is. Dan zou men nog eens het schrijven moeten lezen, dat de ker-

keraad van Voorthuizen voegde bij de uitnodiging tot het bijwonen van het Synodaal Convent van de dolerende kerken op 28 juni 1887. Het is een brief die in Rullman's boek over de Doleantie ruim zes bladzijden beslaat. Het is verleidelijk om breed uit deze brief te citeren, maar dat laat de ruimte niet toe. Ik beperk me daarom tot één zin. Nadat God dank gezegd is voor Zijn uitleiding vanonder het synodale juk, schrijft de kerkeraad: „Maar maakt deze (d.w.z. Gods wel-dadigheid, JCS) juist onze schuld niet te zwaarder, ja, moest niet menigeen belijden, dat juist ná de 'vrijmaking' zijner Kerk eerst gevoeld werd, hoe diep onze kerken gezonken, hoe schuldig wij voor de HEERE staan?”³⁾

Ongetwijfeld zijn deze woorden gevloeid uit de pen van de Voorthuizen-se predikant, Willem van den Bergh, die wel het geweten van de Doleantie genoemd is. Het is een ontroerende schuldbelijdenis, niet alleen over het kerkelijk verval, maar ook over het diepe bederf in de samenleving, dat in onmiddellijke samenhang daarmee gezien werd.

Het in deze brief verwoorde schuld-besef is zeker niet minder dan wat Hoedemaker bezielde. Alleen zochten de dolerenden andere wegen en middelen om met die schuld klaar te komen en haar niet nog te vergroten. Want werd de schuld niet alleen maar groter als men maar lijdelijk bleef afwachten, totdat de Synodale Organisatie zichzelf beliefd op te heffen?

Onvergetelijk?

Je kunt de dolerenden m.i. dus niet verwijten, dat zij zich niet medeverantwoordelijk wisten voor de wantoestanden in de Herv. Kerk. Wel zou de vraag gesteld kunnen worden of dat besef van medeverantwoordelijkheid toch niet al te gauw is weggeëbd.

Een psalm die in de Doleantietijd graag en veel gezongen werd, was Ps. 126 met de regel uit vs. 2: Breng HEER al uw gevang'nen weder. En dan dacht men daarbij aan al die broeders en zusters, die nog onder het synodale juk waren achtergebleven. Maar bleken zij, die toch onvergetelijk behoorden te zijn, in de praktijk van het kerkelijk leven niet al te gauw wel vergeten? Is dat niet de werkelijkheid na elke breuk? De pijn is vaak zo snel vergeten. En in plaats daarvan kijkt men veelal wantrouwig over de scheidslijnen heen om verontwaardigd en geschokt te wijzen naar de afval of de bekrompenheid, die men daar ontdekt, zonder zich medeschuldig te weten aan een geschiedenis waaruit dat is voort gekomen. En klein is ook vaak het besef van schuld, dat we niet bij machte

blijken om de eenheid met allen, die Christus van harte belijden en liefhebben te bewaren of te herstellen.

Handhaving van de belijdenis

We zagen hoe ook op dit punt tussen Hoedemaker en de dolerenden een verschil van denken en van gevoelen bestond. De dolerenden maakten zich sterk voor de herwaardering van de Gereformeerde belijdenisgeschriften. Deze moesten weer in ere worden hersteld als het akkoord van kerkelijk samenleven. Dat was zonder meer een lofwaardig streven. Maar waarschuwde Hoedemaker niet terecht, dat een hernieuwde verplichting tot ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid op zichzelf nog niet voldoende kon zijn? Ja, dat dit zelfs kon leiden tot het maken van huichelaars en dienaars van de vorm? Grepen de dolerenden niet te gemakkelijk terug naar de praktijk van de 17e eeuw, nadat daar zolang de hand mee was gelicht? Als op dit punt aan de dolerenden het verwijt wordt gemaakt, dat zij de geschiedenis te weinig in rekening hebben gebracht, ben ik geneigd dat bij te vallen. Op deze wijze werd m.i. de scheiding der geesten te formalistisch en te rigoureuus bevorderd. En je kunt toch moeilijk stellen, dat zij die moeite hadden met het opnieuw verplicht stellen van de ondertekening van de belijdenisgeschriften, per definitie confessioneel en Schriftuurlijk onbetrouwbaar waren.

Ook Calvijn heeft ooit eens geweigerd de drie bekende oudkerkelijke belijdenissen te ondertekenen. Zijn argument hiervoor was, dat hij geen tyrannie in de kerk wilde invoeren „zodat iemand, die niet zou hebben gesproken naar het voorbeeld van een ander, voor een ketter zou worden gehouden”.⁴⁾ En niemand zal toch durven beweren, dat Calvijn de zin en betekenis van het rechte belijden niet zou hebben begrepen. Maar hij heeft ook het gevaar onderkend, waarvoor ook Hoedemaker zo beducht is geweest, dat n.l. het levende belijden zou verstarren in het hanteren van gestolde woorden en termen. Tevens zullen we de ogen open moeten houden, voor de waarheid die Bavinck ooit eens onder woorden bracht. In zijn boekje „De offerande des Lofs, schreef hij, dat een op schrift gestelde confessie zich meestal beperkt tot uiteenzetting van de verschillen tussen de diverse kerkelijke denominaties en groepen. Maar „in de ongeschreven artikelen, in de gebeden, in de vruchten des geloofs, in de werken der barmhartigheid komt eene treffende overeenstemming aan het licht. De onvolkomen belijdenis der lippen laat menigmaal aan het geloof des harten geen recht wedervaren”.⁵⁾ Met de on-

dertekening van belijdenisgeschriften is dus beslist niet alles gezegd over iemands 'staat en stand' voor God, noch over zijn recht om al of niet lid van Christus' kerk te zijn. Hebben de dolerenden er niet te weinig oog voor gehad, dat zij met hun ijveren voor het eerherstel van de drie Formulieren van Eenigheid als akkoord van kerkelijk samenleven oprechte christenen als Hoedemaker en ook Gunning uitrangerden?

Kerk en Staat

Het zou tenslotte bijzonder interessant zijn om nog aandacht te besteden aan Hoedemakers opvattingen over de verhouding tussen Kerk en Staat. Met name zijn verschil van mening met Kuyper over art. 36 N.G.B. is de moeite van het bestuderen waard. Al was het alleen al om het feit, dat uitgerekend hier Hoedemaker de belijdenis tegenover Kuyper onverkort wilde handhaven. Maar dat voert binnen het bestek van deze artikelen te ver.

Je zou echter met recht kunnen zeggen, dat heel de strijd van Hoedemaker om de 'belijdende kerk' een strijd is geweest voor het behoud van de natie. Denk ook aan de titel van één van zijn meest bekende geschriften: „Heel de Kerk en heel het Volk”. „Daarom verzet ik mij tegen de verscheuring van onze Kerk, omdat ik vastelijk geloof, dat zij het teken zal zijn tot de ontkerstening van ons volk”.⁶⁾ Zijn leerling Haitjema typeerde Hoedemakers theologie als „corpus christianum”theologie. „Inderdaad, diep was Hoedemakers heimwee naar een organische cultuur, waarin de Kerk des Woords als de ziel van heel het publieke leven hare functie vervult. Op het kerkstaats-ideaal loopt bij Hoedemaker alles uit”.⁷⁾

Hoedemaker streefde naar een Staat met de Bijbel. En voor zo'n staat achtte hij een onverdeelde volkskerk onmisbaar. Maar greep hij hier niet teveel vooruit naar het komende Vrederijk? Je zou het in elk geval de tragiek van zijn leven kunnen noemen, dat hij het bereiken van dit ideaal binnen de grenzen van deze bedeling zag doorkruist door het optreden van Kuyper en de zijnen.

1) J. Kamphuis, Op zoek naar de belijdende volle kerk, Groningen, 1967, blz. 53

2) G. Ph. Scheers, Philippus Jacobus Hoedemaker, Wageningen, 1939, blz. 223.

3) J. C. Rullmann, De Doleantie in de Nederlandsch Hervormde Kerk der XIXe eeuw, Kampen, 1929, blz. 278.

4) W. F. Dankbaar, Calvijn, zijn weg en werk, Nijkerk, 1957, blz. 51.

5) H. Bavinck, De offerande des Lofs, 's Gravenhage, z.j. blz. 66.

6) J. Schokking e.a., Dr Ph. J. Hoedemaker 1868-1908. Gedenkboek ter gelegenheid van zijn 40-jarige ambtsbediening, Leiden, 1908, blz. 217.

7) Th. L. Haitjema, De richtingen in de Nederlands Hervormde Kerk, Wageningen, 1953, blz. 148.

De gemeente en zijn homofiele broeders en zusters (1)

Dr. K. J. Popma en Dr. H. E. S. Woldring houden zich in hun boek „Monniken en Moordenaars”, Amsterdam, 1979, bezig met het mensbeeld bij Dostojewski.

Het eerste werk van Dostojewski, waaraan zij in hun boek aandacht besteden heet „Arme mensen”. Bij het lezen van deze eerste beschrijving word ik direct al geboeid. Zij laten zien hoe Dostojewski de armen beschrijft. Zij boek bestaat uit brieven die Dewoesjkin, een arme ambtenaar en Warwara, een arm meisje, aan elkaar schrijven. Hij schrijft haar:

„Een arm mens is licht geraakt, hij bekijkt de wereld op zijn manier, iedere voorbijganger beschouwt hij met achterdocht, hij kijkt argwanend om zich heen, ieder woord vangt hij op – wordt er niet over hem gesproken? Heeft hij misschien een haveloos voorkomen?

Zouden ze zich op dit moment niet afvragen wat hij voelt? Hoe ziet hij er van deze, hoe van de andere kant uit? Voor iedereen is het toch een uitgemaakte zaak dat een arm mens minder dan een vod is, dat hij geen achting van een ander verlangen kan, wat er dan ook in de boeken van gezegd wordt. Wat ze ook schrijven, die klodderaars, een arm mens blijft een arm mens. En waarom zal het bij het oude blijven? Omdat bij een arme alles van buiten af te zien moet zijn, hij mag niets diep-verborgens hebben, geen trots of eerzucht, – dat dulden de mensen niet!”.

Dit herkende ik. Nee, niet dat van de armoede. Wat Dostojewski hier beschrijft voor de arme, geldt dat niet precies zo voor anderen waarvan ‘men’ zich wil onderscheiden? Zouden we door toepassing van het beginsel van het exemplarisch leren, uit dit boek ook iets kunnen leren over andere, dergelijke groepen? Als vader van een homofiele zoon, merk je, dat de maatschappij zo ook op homofielen reageert.

Popma en Woldring zeggen: „Dostojewski beschrijft hoezeer de financieel-ekonomische toestanden in de samenleving de verhoudingen tussen mensen bepaalt. Staan in de ethiek de naastenliefde en de behartiging van de ontplooiingsmogelijkheden van de mens centraal, we zien hoe deze ethische normen in het contact met de arme mens geschonden worden”.

Zouden, in dit boek van Dostojewski, ‘de armen’ model staan voor meer groepen mensen, voor ieder die door velen als ‘afwijkend’ wordt beschouwd? Zou je niet net zo goed kunnen zeggen: „Je kunt bij de homofilie zien, hoezeer dit verschijnsel de verhoudingen tussen mensen bepaalt. Staan in de ethiek de naastenliefde en de behartiging van de ontplooiingsmogelijkheden van de mens centraal, we zien hoe deze ethische normen in het contact met de homofiele mens geschonden worden?”

Met deze vragen ben ik het boek „Arme mensen”, van Dostojewski gaan lezen. Daarin vond ik nog meer passages, die te maken hebben met mijn vooronderstelling. Je kunt voor ‘arme’ heel vaak net zo goed lezen: ‘homofiel’. Hoe treffend beschrijft Dostojewski de ethische kant van de sociale verhoudingen, met de naaste. De naaste van wie men zich graag wil onderscheiden. Ik geef een aantal voorbeelden.

Steeds heb ik daar ‘arme’ vervangen door ‘homofiel’. Oordeelt u zelf, of het geoorloofd is. Het zijn dus citaten uit brieven, die in het boek van Dostojewski, een oudere man aan een meisje schrijft:

„Ach mijn vriend! Ongeluk is besmettelijk. Ongelukken en homofielen moesten zich maar liever verre houden van elkaar, om elkaar niet nog meer ellende aan te doen. Nu alles dan voorbij is en het leven langzamerhand weer zoals vroeger wordt, zal ik je eens wat zeggen, kind: het verontrust je hoe de mensen over mij denken, maar ik haast me je mee te delen, dat een goede naam mij het meest van alles waard is. En al schrijf ik je nu dus over mijn ongeluk, toch kan ik je meedelen dat van mijn meederen niemand iets weet en zal weten, zodat ik als voorheen mij verheugen mag in hun hoogachting. Een ding vrees ik: de lasterpraatjes!”

„Hoe weet een homofiel dat en waarom denkt hij zo? Waarom? Wel, uit ervaring met lasterpraatjes! Ze lopen gewoon vrij rond, die misselijke schrijvers van lasterpraat en kijken of je je gehele voet wel op straat neerzet of alleen maar de voorkant en dat be-

schrijven ze dan heel precies en dan wordt die rommel nog gedrukt ook. . . Zelfs Stepan die het vandaag met mij over een dienstkwestie had zei nadat hij nog eventjes met mij gesproken had quasi toevallig: „Ach ja, Makar!” – maar hij sprak niet uit wat hij dacht.

Toch voelde ik het meteen en ik bloosde zo, dat ik zelfs mijn kale kruin warm voelde worden. Het heeft in de grond van de zaak natuurlijk niets te betekenen, maar ik ben er niet gerust op, het brengt me aan het piekeren. Zouden ze misschien toch iets gehoord hebben! God behoeft dat er iets uitgelekt is! Om je de waarheid te zeggen koester ik sterke verdenking tegen een zeker iemand. Dat gespuis staat immers voor niets! Ze verraden je zomaar! Ze zijn in staat je gehele privéleven voor minder dan een kopéke te verkopen; niets is hun heilig! En dan zijn er nog van die alleszins godsdienstige mensen die er niet van houden dat de homofielen over hun bitter lot klagen, – „het is gewoon een schandaal”, zeggen ze, „ze zijn hinderlijk, ze moeten zwijgen, ophouden met aandacht vragen”. Ja de ellende is altijd naakt en hinderlijk, het gesteun en gekreun laat de rijken niet slapen!”

„Wat zou het, dat ze zo doen en dat anderen dat weten en zien? Ja, wanneer je mij de grofheid wilt vergeven, Warrenka, dan zeg ik je dat een homofiel mens in dit opzicht precies dezelfde schaamte voelt als jij bijvoorbeeld je meisjes-schaamte. Jij zult je toch ook niet, vergeef me de onbeschaamdheid, ten aanschouwe van alle mensen gaan uitkleden? Zie je, net zo kan een homofiel mens niet hebben dat anderen in zijn homofiel-zijn gluren om te kijken hoe zijn privéleven er uitziet”.

„Mijn ziel leerde eindelijk vrede kennen en ik merkte dat ik niet minder was dan anderen; dat ik nu eenmaal zo ben: weliswaar zonder schittering en glans, maar dan toch een mens, met al de gevoelens en gedachten van een mens. Nu, en toen ik dan zo leed onder de vervolgingen en vernederingen van het lot, gaf ik mij over aan mijn wanhoop omdat ik mijn waardigheid verloren had, verdroeg de last van mijn ongeluk niet langer en kon me niet meer verzetten. Nu je dan alles weet, kindje, smee ik je onder tranen mij niet meer uit te vragen, want dat verscheurt mijn hart en maakt mijn leven moeilijk en bitter”.

Treffend is hoe invoelend Dostojewski de onderlinge verhoudingen weet te schilderen. De volgende keer geef ik nog een aantal citaten en dan rijst de vraag: „Wat kunnen wij als kerk, als gemeente hieruit leren?”.

Het recht om te wonen

Ter inleiding op het referaat, dat de heer C. Huizinga op de jaarvergadering (28 maart) hoopt te houden, onderstaand voorschot. Moge het de nieuwsgierigheid van de lezers prikkelen!

1. Over de identiteit en de toekomst van onze kerken:
Behoud van identiteit, continuïteit en toekomst – de kerkjeugd – samen op weg”.
2. Het recht om te wonen:
God die het recht stelt – vaardig zijn tot het recht – het recht om te wonen.
3. De identiteit:
Geloofsstuk en empirische verschijning – de roeping en de eigenschappen – pluraal en categoriaal.
4. De geschiedenis:
Lichaam-zijn – de krimpende tijd – de traditie – gnostieke dwaalleer.
5. De toekomst:
Het vergruizelde toekomstbeeld – kerkverlaters – de verkondiging van het opstandingsevangelie – de vervulde testamenten – Die is overgeleverd en opgestaan – het recht en de ervaring.

T. Hoekstra, Zwolle

Het teken van de galg

„Dichters liegen de waarheid”, moet Bertus Aafjes eens gezegd hebben. Dichters (en schrijvers van romans en verhalen) vervormen soms de werkelijkheid, zij passen gebeurtenissen en toestanden dan aan om zo des te duidelijker hun „waarheid” te kunnen brengen. Martinus Nijhoff verplaatst in zijn gedicht „Het Veer” de oude legende over de martelaar Sebastiaan vanuit het oude Rome naar het eigentijdse Hollandse polderland en Felix Timmermans laat het kerstgebeuren in zijn eigen omgeving plaatsvinden: Het Kindeke Jezus in Vaanderen. Er zouden méér voorbeelden te noemen

zijn van schrijvers die door een dergelijke werkwijze menen hun „waarheid” beter over te kunnen dragen. Het boek van Mance ter Andere, „Het teken van de galg” past in dat kader. We komen terecht in een moderne, voor ons herkenbare stad, maar de herinnering aan het verleden is op allerlei manieren aanwezig. Aan de rand staat nog altijd een oude steen met geheimzinnige runtekens en volgens sommigen woont aan de overkant van het water nog steeds God. Maar het aantal gelovigen is klein geworden al staan er nog veel godshuizen in de Stad. Daarbovenuit steken de torens met de galg, het teken van de Gehangene. Eeuwen geleden moet de Gehangene aan de mensen van de Stad „de weg tot behoud” hebben gewezen, maar de stadsregering zag zich ter wille van „het belang” genoodzaakt Hem aan de galg te brengen. De Gehangene is evenwel uit het graf herrezen en daarna wandelend over het water heengegaan. In de Stad zijn mensen die verwachten dat de Gehangene ééns terug zal komen. Adam de Man is één van hen, hij geeft les aan de school „Maranatha”. Maar in die school wordt naar de terugkeer van de Gehangene helemaal niet uitgezien. Ziedaar het decor voor het verhaal. De sfeer wordt verder bepaald door allerlei herkenbare elementen: industrialisatie, diverse medische klinieken, jeugd die elke binding door wetten en regels afwijst en gelovigen die geen antithese meer erkennen. Adam de Man zoekt met moeite zijn eigen weg, in het huwelijk is hij teleurgesteld, de echte grote liefde is voor hem onbereikbaar geworden. Hij wordt sterk bekoord door de boodschap van Johannes, de Zwartman, die oproept tot bekering, tot een nieuw begin, maar Adam moet machteloos toezien hoe de Zwartman door een stel uitzinnige jongelui wordt vermoord.

Ik vind dit geen boek om uitvoering te „bespreken”: het moet gelezen en overdacht worden en ik moet niet beginnen met het uit te leggen. Wat de „waarheid” is die de schrijver hier op zijn manier naar voren brengt, moet de lezer zelf achterhalen. Ik meen dat de schrijver recht heeft op een groot aantal aandachtige lezers, niet in de eerste plaats uit de kring van hen die tot de abonnees van Opbouw behoren. Van harte aanbevolen!

„Het teken van de Galg” is verschenen bij uitgeverij Van den Berg in Kampen en kost f 13,50.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk te Leerdam

Ds W. J. van der Linde te Ede heeft voor het beroep naar onze gemeente bedankt.

Uit breder kring

Oproep aan jonge actieve mensen

Commissie Kerk & Recreatie Enter, bestaande uit de Geref. en Herv. kerk uit Enter, de Chr. Geref. kerk uit Almelo en de Chr. Geref. en Ned. Geref. kerk uit Hengelo, zoekt weer jonge mensen, die twee weken van hun zomervakantie kunnen missen voor evangelisatie op camping Lindenweerd in Enter.

Hier wordt van alles georganiseerd om de campinggasten een fijne vakantie te bezorgen; zoals kampdiens ten, zangdiensten, koffiebars, kinderclubs en dagsluitingen, maar ook volleybaltoernooien, puzzeltochten en vossejacht, enz.

Om je goed voor te bereiden, wordt er in mei een instructieweekend gehouden. De perioden waarvoor je je beschikbaar kunt stellen zijn:

Eerste team: 18 juli t/m 1 aug.

Tweede team: 1 aug. t/m 15 aug.

Derde team: 15 aug. t/m 29 aug.

Voor meer inlichtingen en/of opgave bel of schrijf naar: Mevr. G. Hoekstra-Meinen Louis Saalbornstraat 2 7558 ST Hengelo Tel. 074-771230

De Brug

Adviesburo voor ouders en jongeren, uitgaande van de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn zoekt voor een meisje van 17 jaar een pleeggezin, in de omgeving van Putten-Hardewijk, voor een periode van plm. 2 à 3 jaar, met 1 of meerdere (eigen) kinderen in deze leeftijd.

Reakties graag naar: Adviesburo De Brug, Jeanne d'Arcdreef 13, 3561 SB Utrecht, tel. 030-623653, vragen naar Ad de Lange of Gerda Gietema.

Onderwijsdag over Probleemkinderen

Zaterdag 21 maart wordt in het Zendingdiaconessenhuis te Amerongen een onderwijsdag gehouden met als thema: Probleem-kinderen in de school. Men stelt zich vragen als: Hoe kunnen wij als christendocenten helpen? en: Welke „zorgbreedte” wordt ons vanuit het Woord van God opgedragen en hoe kan deze gestalte krijgen in de praktijk.

Dhr. F. v. d. Blink, leraar aan de Christelijke MAVO ter Kesteren zal dit onderwerp inleiden.

Voor de kinderen wordt een apart programma verzorgd. Ieder is van harte welkom met het hele gezin vanaf half tien 's morgens. De dag eindigt om vier uur 's middags.

Inlichtingen bij H. M. Postma, tel. 03404-21021.

Geestelijk Lied voor de Gereformeerde Gezindte

Nadat in 1985 in korte tijd twee drukken nodig bleken van een nieuwe bundel liederen voor de basisschool, heeft het Bestuur van de Stichting Geestelijk Lied Gereformeerde Gezindte, gestimuleerd door de positieve ontvangst van deze proefbundel op de scholen, in de pers en door terugontvangen enquête-formulieren, besloten tot een definitieve uitgave van een bundel verantwoorde liederen voor de leeftijd van 4-12 jaar. Deze bundel, die geen 50 maar 100 liederen zal bevatten, zal voor het nieuwe schooljaar verschijnen bij Boekencentrum. Bij elk van de liederen treft u didactische aanwijzingen.

Deze bundel kan goede diensten bewijzen ook voor het kerkelijk jeugdwerk voor deze leeftijdscategorie. Vooral is deze bundel bruikbaar voor zondagsscholen en in evangelisatie (club)werk. Te denken is met name aan vakantie-bijbel-clubs. Uiteraard is het vooral een bundel om thuis met jonge kinderen te zingen. Vier categorieën liederen vindt u in deze bundel: hoofdzakelijk en vooral nieuwe bijbelliederen, dankliederen en enkele algemene en vaderlandse liederen.

De presentatie van deze bundel zal eind april/begin mei plaatsvinden te Gouda, waar de mogelijkheden van uitvoering ten gehore zullen worden gebracht. Van nieuwe melodieën zal een cassette-bandje te bestellen zijn.

De titel wil aangeven wat het karakter van deze bundel is. De meeste liederen sluiten nauw aan bij de bijbeltekst en vertolken wat in Psalm 8 wordt verwoord:

'Ook uit de mond der kinderen. . .' komt Gods lof

Gepoogd is een bundel samen te stellen van liederen die wat inhoud betreft in overeenstemming zijn met de gereformeerde belijdenis en die kwalitatief verantwoord zijn.

Ondanks de zeer gewaardeerde extra inzet van de leden van de werkgroep voor het klaarmaken van bovengenoemde bundel, vordert het werk aan de reeds eerder aangekondigde grote bundel van plm. 250 liederen voor school, gezin en allerlei kerkelijk verenigingswerk, gestaag. Het ligt in de bedoeling deze bundel volgend jaar te presenteren. We merken dat er in den lande naar wordt uitgezien en vragen nog even geduld om alles op een verantwoorde wijze gereed te maken.

Daar de leden van de werkgroep slechts een minimale vergoeding voor de reiskosten voor het bezoek van de vergaderingen ontvangen en er nog het een en ander nodig is om voor een correcte afwerking zorg te dragen, doen wij voor de laatste keer een vrijmoedig beroep op u (en op de or-

ganisatie waartoe u behoort) om een gift over te maken voor dit mooie en in eensgeestigheid verrichtte werk voor heel de gereformeerde gezindte. U kunt uw bijdrage overmaken op giro 5330244 t.n.v. de penningm. Stichting GLGG, Jelissenkamp 56, Zwolle. Bij voorbaat danken we u hartelijk voor uw belangstelling voor ons werk.

Het bestuur van de stichting:
ds W. Dankers, voorz. (ned. herv.)
ds J. Van Amstel, secr. (chr. geref.)
M. Lok, penningm. (ned. geref.)
I. A. Kole (ger. gem.)
P. J. Wilschut (ger. vrijg.)

Openbaring 14 : 13

Na een zorgvolle ziekte is in de Heere ontslapen mijn zeer geliefde vrouw, onze zorgzame moeder en schoonmoeder en heel lieve oma

WILHELMINA FREDERIKA BOTTELIER-VAN SCHOONEVELD

op de leeftijd van 78 jaar.

Loosdrecht:	N. Bottelier
Emmen:	Riek en Hans Schilstra Fredie, Ank, Ineke en Korine
Barneveld:	Ineke en Jaap Berg Koos en Rinke, Niek en Hanneke Bram en Marian, Peter en Nelleke, René
Lelystad:	Loes Bottelier en Dick Jan en Loes
Hilversum:	Agnes en Klaas van Henten René, Patrick en Benjamin
Loosdrecht:	Trees en Gert Lamme Inge, Emmie en Rik

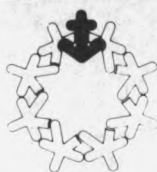
9 maart 1987

Eikenlaan 51, Flat 017, 1231 BG Loosdrecht.

Geen bloemen, geen toespraken.

De samenkomst van Woord en gebed, te leiden door de Weleerw. Heer Ds W. Janse, zal D.V. worden gehouden, vandaag, vrijdag 13 maart, om 13.30 uur in de aula van bejaardencentrum „De Emtinckhof“ aan de Eikenlaan 51 te Nieuw-Loosdrecht, waarna aansluitend de teraardebestelling zal plaats hebben tegen 14.30 uur op de begraafplaats „Zuiderhof“ aan de Koolhoornseweg te Hilversum.

Gelegenheid tot condoleren, direct na de begrafenis in de aula van voornoemde begraafplaats.

de vijverberg-ede

protestants-christelijke hogeschool op g.g.

houdt zaterdag 25 april a.s. tussen 10.00 en 14.00 uur een tweede

OPEN HUIS

De dagopleiding van de **SOCIALE AKADEMIE** heeft drie studierichtingen: maatschappelijk werk, inrichtingswerk en sociaal cultureel werk. De deeltijdopleiding (P.T.O.) alleen maatschappelijk werk en sociaal cultureel werk.

De **HOGERE BEROEPSOPLEIDING TOT VERPLEEGKUNDIGE (HBO-V)** heeft zowel de gebruikelijke 4-jarige opleiding als de V-HBO-V: door vrijstellingen mogelijk in kortere tijd.

De **KADEROPLEIDING GEZONDHEIDSZORG** is bestemd voor werkers in de gezondheidszorg.

Postadres: Postbus 8071, 6710 Ede; telefoon: (08380) 2.22.30 (voor inlichtingen vragen naar Dicky Konijnenberg).

Geboden worden o.a.:

- ★ mogelijkheid tot gesprekken met docenten en studenten,
- ★ videopresentatie,
- ★ workshops.

Niet alleen aanstaande studenten, maar ieder die nader kennis wil maken met een prot.-chr. opleiding tot een beroep in de maatschappelijke dienstverlening en/of gezondheidszorg, is van harte welkom.

open huis SOCIALE AKADEMIE:
Galvanistraat 7 te Ede;

open huis HBO-V en KADEROPLEIDING:
Beukenlaan 4 te Ede.